

factoren de rol van de massamedia genoemd.^{1,2} De beïnvloeding door de massamedia van het gedrag van mensen vindt echter niet op directe wijze plaats, slechts in bepaalde gevallen is sprake van een directe relatie, met name wanneer mensen reeds van plan waren hun gedrag te veranderen.⁶ Wel bereiken de media een grotere bewustwording ten aanzien van het probleem en een toename van kennis bij de ontvangers. Bovendien kunnen discussies tussen mensen over de in de media besproken onderwerpen hun weerslag in het gedrag hebben.⁷ Verondersteld mag worden dat kranten en tijdschriften de lezers beïnvloeden hebben: op directe wijze bij mensen die van plan waren iets aan hun gebit te doen en behoefte hadden aan informatie, en op indirecte wijze door grotere bewustwording en kennistoename bij mensen die nog niet aan verandering toe waren. In tweede instantie kan het gedrag van laatstgenoemden gewijzigd zijn als gevolg van hun contacten met anderen. Het proces van beïnvloeding is echter te gecompliceerd om iets te kunnen zeggen over de mate waarin dit gebeurd is. Niet duidelijk is hoe groot de belangstelling voor tandheelkundige preventie is.

Giesbers et al.⁸ die een enquête hielden bij patiënten van huisartsen in Nijmegen en omgeving, constateerden een grote behoefte aan medische kennis; ongeveer 60% van de patiënten wilde meer geïnformeerd worden.

Bij een overzicht van de berichtgeving door de pers kan de vraag naar het imago van de tandheelkunde en de tandarts bij het publiek niet uitblijven. Dit vereist een aparte studie waarbij het publiek zelf hierover geïnterviewd dient te worden. Duidelijk is dat de berichtgeving over het tekortschieten van de hulpverlening (geen weekendhulp, geen hulp aan ziekenfondspatiënten), fraude en tuchtzaken – vaak op de eerste pagina – het beeld geen goed doen. Daartegenover staat de informatie over nieuwe wetenschappelijke ontwikkelingen die een positief beeld zullen oproepen. Vooral het NRC-Handelsblad, dat een vaste tandheelkundige medewerker heeft,

biedt betrekkelijk veel plaatsruimte aan dit onderwerp.

In hoeverre de publiciteit over tarieven en norminkomens van de tandarts invloed heeft op de beeldvorming valt moeilijk te beoordelen.

Wat de berichtgeving verder aangaat: uiteraard kregen meer spectaculaire onderwerpen extra aandacht: tarieven, ongecontroleerde beroepsuitoefening, belangenverenigingen, fraude en tuchtzaken. Dit is een bekend verschijnsel. In een onderzoek over de berichtgeving door belangrijke kranten en omroepverenigingen van de ongeregelde heden bij de installatie van Koningin Beatrix op 30 april 1980 te Amsterdam, werd vastgesteld dat de journalistieke berichtgeving niet exact was, divers in de presentaties van de feiten, gericht op 'common-sense'-opvattingen, actualiteit en verkoopbaarheid. Door tijdgebrek neigen journalisten er bovendien toe om gebruik te maken van de bekende kanalen van politici, deskundigen en voorlichtersfunctionarissen.⁹ Er is geen reden om te veronderstellen dat deze journalistieke tekortkomingen niet zullen gelden voor de tandheelkunde, al zijn de ongeregelde heden op 30 april als onderwerp meer politiek controversieel en geladen dan het merendeel van de tandheelkundige onderwerpen.

De inhoud van de artikelen overziend kan ook ten aanzien van de berichtgeving over tandheelkundige zaken worden geconstateerd dat veel geschreven is naar aanleiding van officiële uitspraken, rapporten, maatregelen, e.d. De patiënt zelf en de 'tandarts in het veld' zijn weinig aan het woord geweest.

Summary:

Title: Information on dental topics in the Dutch press, 1973-1983

Keywords: Community dentistry – History – Dental health education – Mass communication

A study has been carried out concerning the attention that the Dutch press has given to

various dental topics during the period 1973-1983. Starting in 1973, the number of reports about dentistry increased to a peak in 1976, and thereafter gradually decreased to a level as low as in the beginning years.

Content analysis was done among 25 important publications (9 daily newspapers, 7 opinion weekly magazines, 5 women magazines, and 4 'health papers') in which 30 subject categories could be discerned. Those topics that either received or lost attention in a particular year were determined.

Notable was the relatively high frequency that health education about prevention was given in articles that concerned various other subjects in the dental field.

In decreasing frequency, relatively often was written about prevention, school dental service, water fluoridation, health campaigns, the content of the sickfund insurance package, scientific developments, the activities of the Dutch Dental Association and dental fees.

Literatuur:

1. Kalsbeek H. Het effect van T.G.V.O.-projecten bij de preventie van tandcariës. Ned Tijdschr Tandheelkd 1982; 89: 106-17.
2. Moltzer G. Van mond tot mond. Academisch proefschrift, Universiteit van Amsterdam. Meppel: Krips-Reprou, 1983.
3. Berelson B. Content analysis in communication research. Glencoe, Illinois: The Free Press, 1952: 14-21.
4. De Vries HCB. Tandheelkundige boodschappen in de Nederlandse pers in de periode 1973-1983. Scriptie Subfaculteit Tandheelkunde, Universiteit van Amsterdam, 1984.
5. Eijkman MAJ, Savelberg J, Meyster HJ. Tandarts-ombudsman een patiënt contactpersoon, verslag van een proefproject. Tijdschr Sociale Gezondheidszorg 1984; 62: 83-8.
6. Marsman GW, Peters GJ. Stoppen met roken. Nijmegen: Instituut voor Toegepaste Sociologie, 1979.
7. Van de Ban AW. Inleiding tot de voorlichtingskunde. 4^e herz. dr. Meppel: Boom, 1971, 113-21.
8. Giesbers N, Schaapsmeeders F, Schrelen I. Media en medicijnen. Medisch Contact 1977; 32: delen I, II, IV: 1467-73; 1507-14; 1557-9.
9. Engbersen G, Beek E Van de, Veen R Van der. 30 april 1980 en de journalistiek, kanttekeningen bij het journalistieke perspectief. Sociologische Gids, 1984; 3, mei/juni: 245-57.
10. Handboek van de Nederlandse Pers en Publiciteit. 60^e uitgave. Schiedam: Nijgh Periodieken, 1983

Maart 1985.

Adres: Dr. G. Moltzer,
Louwesweg 1,
1066 EA Amsterdam.